

Міністерство освіти і науки України

**Державний заклад
«Південноукраїнський національний педагогічний університет імені
К. Д. Ушинського»**

Кафедра політичних наук і права

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
до проведення практичних занять та організації самостійної і індивідуальної
роботи з навчальної дисципліни
«МЕТОДОЛОГІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ В ГАЛУЗІ ПОЛІТОЛОГІЇ»
для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»
спеціальності 052 «Політологія» (ОНП Політологія)

Розробник: доктор політичних
наук, професор Гедікова Н. П.

Одеса – 2023

УДК : 32:001.891(07)

ББК 67

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Південноукраїнського національного педагогічного університету
імені К. Д. Ушинського (протокол № 11 від 25.05.2023 року)*

Рецензенти:

Узун Ю. В. – доктор політичних наук, доцент, професор кафедри політології Одеського національного університету імені І. І. Мечникова.

Наумкіна С. М. – доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри політичних наук і права Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Гедікова Н. П.

Г 28 Методичні рекомендації до проведення практичних занять та організації самостійної і індивідуальної роботи з навчальної дисципліни «Методологія наукових досліджень в галузі політології»: для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 052 «Політологія» (ОНП Політологія). Одеса : Вид-во «Університет Ушинського». 2023. 40 с.

Методичні рекомендації до проведення практичних занять та організації самостійної і індивідуальної роботи з навчальної дисципліни «Методологія наукових досліджень в галузі політології» містять зміст роботи й завдання для практичних занять та самостійної підготовки, вказівки щодо виконання індивідуального навчально-дослідного завдання, питання до самоконтролю, питання до заліку в обсязі повної структури курсу відповідно до програми, а також систему оцінювання щодо форм поточного та підсумкового контролю знань з поясненнями, рекомендовані джерела інформації.

ЗМІСТ

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ	4
РОЗДІЛ 1. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬО	6
РОЗДІЛ 2. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ	10
РОЗДІЛ 3. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНОГО ЗАВДАННЯ	13
РОЗДІЛ 4. КОНТРОЛЬНІ ЗАСОБИ ПЕРЕВІРКИ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРАКТИЧНОЇ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ	15
РОЗДІЛ 5. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ	19
РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ	35
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	39

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Методичні рекомендації укладені відповідно до Освітньо-наукової програми «Політологія» підготовки фахівців третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 052 «Політологія». У рекомендаціях висвітлені основні завдання щодо практичних занять, самостійної та індивідуальної роботи здобувачів зазначеного профілю відповідно до сучасних тенденцій освітньо-наукового процесу в закладі вищої освіти.

Навчальна дисципліна «Методологія наукових досліджень в галузі політології» є базовою у підготовці здобувача ступеня доктора філософії в зазначеній галузі.

Мета навчальної дисципліни «Методологія наукових досліджень в галузі політології»: формування у аспірантів системних знань і навичок організації й проведення фундаментальних наукових досліджень, організації процесу управління науковими проектами, розвиток здатності до кваліфікованого застосування методологічних і методичних основ та базового інструментарію теоретичної та прикладної науки, зокрема, в галузі політології.

Передумови для вивчення дисципліни: для вивчення навчальної дисципліни «Методологія наукових досліджень в галузі політології» аспіранти мають опанувати знання з навчальної дисципліни «Філософія та етика наукових досліджень»; одночасно з вивченням навчальної дисципліни «Методологія наукових досліджень в галузі політології» аспіранти мають опанувати знаннями з навчальної дисципліни: «Політична компаративістика».

Очікувані результати вивчення дисципліни:

Знати:

- становлення і розвиток методології як науки, процеси функціонування науки та наукового пізнання;
- специфіку наукового знання та вимоги щодо проведення наукового дослідження;
- принципи дослідження в науці загалом та політології зокрема;
- новітні методологічні напрями і течії;
- категоріально-понятійний апарат, прикладні методи, технології та інструментарій аналізу;
- характерні особливості наукової мови та генезису мови політичного пізнання;
- характеристики основних методів політологічних досліджень;
- загальні вимоги до оформлення наукових досліджень.

Уміти:

- володіти методологічними та методичними основами наукового дослідження;
- використовувати набуті знання і навички у науково-дослідницькій роботі;

- застосовувати знання основних форм і законів абстрактно-логічного мислення, основ методології наукового пізнання, норми критичного підходу, форми і методи аналізу й синтезу у своїй професійній галузі;

- аргументувати власне наукове знання;

- грамотно застосовувати понятійний апарат, термінологію, професійну лексику, теорії і методи до аналізу об'єкта наукового дослідження в галузі політології;

- володіти універсальними навичками дослідника, зокрема методикою розробки, організації та управління науковими проектами;

- добирати інформаційні джерела наукових досліджень;

- реалізовувати принципи наукової доброчесності в сучасному науковому середовищі;

- самостійно організовувати процес виявлення, формалізації, постановки та розв'язання комплексних проблем, вирішувати практичні завдання, пов'язані з організацією наукових досліджень;

- представляти результати наукових досліджень у професійному середовищі через сучасні форми наукової комунікації (академічні наукові публікації, семінари, конференції), в засобах масової інформації та в публічній сфері у національному та міжнародному контексті.

РОЗДІЛ 1. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Практичне заняття – вид навчального заняття, на якому здобувачі вищої освіти під керівництвом викладача закріплюють теоретичні положення навчальної дисципліни і набувають умінь та навичок їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання відповідно сформульованих завдань.

Основне завдання практичних занять – поглибити і закріпити знання, що одержані здобувачами на лекції та в процесі самостійної роботи над навчальною і науковою літературою, збірниками правових актів, розвинути у них навички пошуку, узагальнення, критичного аналізу навчального матеріалу, тісніше пов'язувати теорію з практикою, уміння самостійно та творчо формулювати свої думки в усній і письмовій формі, висувати і захищати свої погляди з питань, що розглядаються.

Перелік тем практичних занять визначається робочою програмою навчальної дисципліни.

ПЛАНИ ТА ЗМІСТ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Змістовий модуль I. Політична наука і основи методології наукових досліджень

Практичне заняття 1. Семінар «Методологічні, організаційні основи та базовий інструментарій наукового дослідження». (2 години)

Питання для обговорення:

1. Концептуальні основи наукового пізнання.
2. Методологія наукового пізнання: структура, рівні і основні принципи.
3. Методологія і методи наукових досліджень.
4. Мова науки у політичному пізнанні.
5. Організація наукової діяльності в Україні.

Практичні завдання:

1. Визначте проблеми забезпечення єдності понятійного апарату політичної науки та шляхи їх розв'язання.
2. Визначте та охарактеризуйте проблеми універсальної наукової мови і розвиток міждисциплінарних зв'язків політології.

Практичне заняття 2. Круглий стіл «Становлення і розвиток політичної науки». (2 години)

Питання до обговорення (теми презентацій-доповідей за вибором):

1. Додержавні форми політичного життя і політичного пізнання.
2. Політичне пізнання в епоху античності.
3. Політичне пізнання в епоху середньовіччя.

4. Наукове пізнання і становлення політичної науки систем в епоху Нового часу.
5. Політична наука у ХХ ст.
6. Політична наука на сучасному етапі.

Методика проведення круглого столу:

1. Робота в малих групах.

- 1) Кожна група обирає питання та готує доповідь-презентацію.
- 2) Результати презентуються на практичному занятті, колективно обговорюються, робляться висновки, проводиться підбиття підсумків роботи в групах.

2. Робота в групі.

Дискусія щодо підстав виникнення і розвитку політичного пізнання.

Методика проведення обговорювання:

- проводяться у формі обговорення визначених проблем;
- учасники виступають з доповідями (доповіді мають бути короткими, не більше 8-10 хвилин), потім проводиться їх обговорення;
- обговорення в рамках Круглого столу повинне носити конструктивний характер, не повинно зводитися, з одного боку, лише до звітів про виконану роботу, а з іншою, – лише до критичних виступів;
- обговорюване питання допускає різні думки і тлумачення, а також взаємні заперечення учасників;
- в результаті обговорення мають бути виявлені точки зору всіх учасників на дане питання;
- учасники мають рівні права і висловлюються в певному порядку;
- підсумковий висновок оголошується в кінці обговорення (дискусії), в нього вносяться доповнення, зміни, поправки.

Практичне заняття 3. Семінар «Методика організації та проведення наукового дослідження в галузі політології». (2 години)

Питання для обговорення:

1. Вибір напрямку наукового дослідження та основні етапи науково-дослідної роботи.
2. Формулювання проблеми дослідження та визначення робочої гіпотези.
3. Методологічний апарат і методологічна основа наукового дослідження.
4. Логіка наукового дослідження.

Практичні завдання:

1. Визначте критерії оцінки ефективності наукового дослідження.
2. Вкажіть особливості сучасних наукових досліджень в галузі політології.

Практичне заняття 4. Дискусія «Інформаційне забезпечення наукової діяльності політолога. Академічна доброчесність». (2 години)

Питання для обговорення:

1. Сутність інформації. Роль інформації в наукових дослідженнях.

2. Джерела наукової інформації.
3. Особливості пошуку, обробки, фіксації та використання інформації.
4. Концепція академічної доброчесності. Відповідальність за порушення академічної доброчесності.
5. Політика доброчесності в Університеті Ушинського.

Практичні завдання:

1. Назвіть основні засади Кодексу етики в галузі вищої освіти в Україні.
2. Складіть анотацію на Вашу наукову роботу.

Методика проведення дискусії:

Робота в групі.

- проводяться у формі обговорення визначених питань;
- всі відкрито висловлюють свої думки з описом, поясненнями та демонстрацією проблемної ситуації;
- обговорюване питання допускає різні думки і тлумачення, а також взаємні заперечення учасників;
- учасники мають рівні права і висловлюються в певному порядку;
- в результаті обговорення мають бути виявлені точки зору всіх учасників на дане питання;
- конструювання перспективи вирішення проблемної ситуації, здійснення процесу зважування ідей та пропозицій з метою прийняття логічного рішення;
- підсумковий висновок оголошується в кінці обговорення (дискусії), в нього вносяться доповнення, зміни, поправки.

Практичне заняття 5. Семінар «Оформлення та оприлюднення результатів наукової діяльності політолога». (2 години)

Питання для обговорення:

1. Основні форми обробки й подання тексту.
2. Правила наведення цитат і бібліографічних посилань текстах наукових досліджень.
3. Правила складання бібліографічного опису для списків літератури і джерел.
4. Наукові публікації: поняття, різновиди, основні вимоги.
5. Вимоги до структури та змісту та оформлення дисертації, згідно чинного законодавства.
6. Оприлюднення результатів наукової діяльності.
7. Підготовка до захисту дисертаційного дослідження.

Практичні завдання:

1. Підготувати тези доповіді за темою власного наукового дослідження.
2. Сформувати свій профіль науковця: Open Researcher and Contributor ID (ORCID), Google Scholar, e-візитка.
3. Складіть список використаних джерел, що здатні забезпечити повномасштабний бібліографічний пошук джерел інформації до Вашого

дисертаційного дослідження, відповідно до вимог оформлення бібліографічного опису літератури.

Змістовий модуль II. Управління науковими проєктами

Практичне заняття 6. Семінар «Організація процесу управління науковими проєктами». (2 години)

Питання для обговорення:

1. Сутність наукових проєктів. Класифікація проєктів. Учасники проєкту.
2. Управління проєктом.
3. Життєвий цикл проєкту.
4. Система індикаторів ведення проєкту.
5. Організаційна структура управління та оцінка ефективності наукового проєкту.
6. Специфіка системи планування в процесі управління проєктами.

Практичні завдання:

1. Складіть життєвий цикл наукового проєкту.
2. Розробіть структурний план проєкту.

Практичне заняття 7. Семінар «Управління якістю, часом та ризиками в наукових проєктах». (2 години)

Питання для обговорення:

1. Управління якістю виконання проєкту.
2. Управління часом у науковому проєкті.
3. Управління ризиками в проєктній діяльності.

Практичні завдання:

1. Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету на основі системного аналізу підготуйте приклад матриці ризиків проєкту.
2. Розробіть шкалу оцінки наслідків можливих ризиків проєкту для соціально-політичної сфери.

РОЗДІЛ 2.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ

Самостійна робота здобувача вищої освіти – це активні форми індивідуальної і колективної діяльності, спрямовані на закріплення пройденого матеріалу, формування навичок аналітичної роботи та вміння на практиці реалізовувати отримані знання.

Основними завданнями самостійної роботи є:

- вдосконалення навичок ефективної самостійної пізнавальної діяльності з опрацювання та засвоєння навчального матеріалу з навчальної дисципліни;
- підвищення ефективності навчального процесу за допомогою організації позааудиторного навчання відповідно до особистих здібностей кожного здобувача вищої освіти;
- розвиток культури розумової праці, вмінням орієнтуватися у потоці наукової інформації, розвиток незалежності мислення, творчих здібностей, вмінь творчого застосування вже набутих знань. формування власного погляду на питання, що вивчаються;
- формування потреби до неперервної самоосвіти, самовдосконалення своїх знань, поширення кругобігу.

Змістовий модуль I. Політична наука і основи методології наукових досліджень

Тема 1. Методологічні, організаційні основи та базовий інструментарій наукового дослідження.

Питання для самостійного опрацювання:

1. Визначте поняття повноти, надійності, технологічності та стійкості інформації.
2. Проаналізуйте генезу мови політичного пізнання.

Практичне завдання для самостійної роботи:

1. Розгляньте підходи до визначення понять: повнота, надійність, технологічність та стійкість інформації.
2. Розгляньте процес становлення і розвитку мови політичного пізнання.
3. Вкажіть основні ознаки фахової мови політичної науки.
4. Поясніть значення мовних норм у професійному спілкуванні.

Тема 2. Становлення і розвиток політичної науки.

Питання для самостійного опрацювання:

1. Становлення політичної науки та основних наукових шкіл світу та України.

Практичне завдання для самостійної роботи:

1. Розкрийте етапи становлення політичної науки та основних наукових шкіл світу та України.

2. Проілюструйте на конкретних прикладах характер взаємодії наукових шкіл світу та України.
3. Визначте подальші перспективи розвитку політичної науки в Україні.

Тема 3. Методика організації та проведення наукового дослідження в галузі політології.

Питання для самостійного опрацювання:

1. Складання календарного плану робіт.
2. Теоретичний аналіз та літературне оформлення результатів дослідження.

Практичне завдання для самостійної роботи:

1. Розробіть організаційну структуру плану своєї наукової роботи.
2. Складіть календарний план свого наукового дослідження.
3. Здійсніть літературне оформлення результатів власного дослідження.

Тема 4. Інформаційне забезпечення наукової діяльності політолога. Академічна доброчесність.

Питання для самостійного опрацювання:

1. Неопубліковані документи.
2. Методи боротьби з плагіатом у Європейському Союзі та США.

Практичне завдання для самостійної роботи:

1. Вкажіть які наукові документи належать до групи неопублікованих.
2. Визначте порядок збирання і зберігання неопублікованих документів.

Визначте методи боротьби з плагіатом у Європейському Союзі та США.

Тема 5. Оформлення та оприлюднення результатів наукової діяльності політолога.

Питання для самостійного опрацювання:

1. Основні положення Законів України «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про інноваційну діяльність» щодо правового регулювання оприлюднення результатів наукової діяльності.

Практичне завдання для самостійної роботи:

1. На основі аналізу Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» визначте:
 - правовий статусу наукових працівників, науково-педагогічних працівників, аспірантів;
 - економічні, соціальні та правові гарантії наукової і науково-технічної діяльності, свободи наукової творчості.
2. На основі аналізу Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» визначте:
 - об'єкти і суб'єкти інноваційної діяльності;

- правові та організаційні засади державного регулювання інноваційної діяльності в Україні;
- особливості інноваційних проєктів, продуктів і продукції та їх співвідношення.

Змістовий модуль II. Управління науковими проєктами

Тема 6. Організація процесу управління науковими проєктами.

Питання для самостійного опрацювання:

1. Кроки реалізації проєкту як циклу вирішення проблеми.
2. Порівняльний аналіз методів оцінки ефективності проєкту.

Практичне завдання для самостійної роботи:

1. Складіть схему кроків реалізації проєкту як циклу вирішення проблеми.
2. Визначте та охарактеризуйте методи оцінки ефективності проєкту.
3. У формі таблиці здійсніть порівняльний аналіз методів оцінки ефективності проєкту.

Тема 7. Управління якістю, часом та ризиками в наукових проєктах.

Питання для самостійного опрацювання:

1. Вимірювання ризиків проєкту.
2. Фінансування наукових проєктів.

Практичне завдання для самостійної роботи:

1. Визначте та схематично відобразіть критерії вимірювання ризиків в проєкті.
2. Складіть карту ризиків.
3. Вкажіть особливості фінансування сучасної вітчизняної науки.
4. Вкажіть джерела фінансування наукових проєктів в галузі політології.
5. Розкрийте особливості планування витрат по проєкту.

РОЗДІЛ 3.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНОГО ЗАВДАННЯ

Індивідуальні навчально-дослідні завдання (далі ІНДЗ) є однією з форм освітнього процесу, що виконуються під час позааудиторної самостійної роботи. ІНДЗ виконуються здобувачами третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти самостійно з одержанням необхідних консультацій з боку викладача.

Видами ІНДЗ з навчальної дисципліни «Методологія наукових досліджень в галузі політології» є тези або аналітичний аналіз джерел (у відповідності до теми дисертаційного дослідження).

Здобувачі вищої освіти самостійно обирають тематику дослідження та методологічний інструментарій. Тематика може бути пов'язана з науковими інтересами аспіранта чи проблематикою його дисертаційного дослідження. У межах дослідницької процедури аспіранти можуть імпровізувати та експериментувати з методологічними прийомами.

Тези – публікаційні матеріали, що містять основні положення наукової доповіді. Текст тез має бути написаний в науковому стилі та містити результати певного дослідження. Видаються до початку (за підсумками) конференції. Містять ввідну тезу (цілі та завдання щодо обговорення), головну ідею доповіді, заключну тезу (короткі висновки з доповіді). Обсяг 1–5 сторінок друкованого тексту.

Структурні елементи тез:

- назва тези;
- постановка проблеми (актуальність теми);
- аналіз останніх досліджень (літературний огляд з теми дослідження);
- формулювання цілей;
- основна частина;
- висновки (інтерпретація результатів);
- література.

Характерні риси тез:

- змістовність та самодостатність;
- логічність;
- структурованість.

Аналітичний аналіз джерел – здійснюється щодо інформаційних джерел, які сформуvalи доказову основу гіпотези. По суті, це аналіз літератури і водночас її огляд. За допомогою такого аналізу вивчаються правила, концепції, теорії та норми, що сформуvalи дослідження. Аналізуються ідеї та проблеми, можливі підходи до розв'язування задачі, результати теоретичних пошуків та експериментів за темою і результати патентних досліджень. Аналітичний аналіз джерел містить всебічний аналіз даних первинних документів, їхню критичну аргументовану оцінку і обґрунтовані рекомендації по суті досліджуваних питань.

Основні елементами аналітичного аналізу джерел:

- аргументована оцінка відомостей із першоджерел;
- власні висновки авторів-укладачів аналізу про стан питання, якому присвячено працю, або стан, тенденції та перспективи розвитку певної галузі;
- обґрунтовані рекомендації щодо використання інформації, що міститься у первинних документах;
- наведення можливих варіантів розв'язання розглянутої проблеми.

Аналітичний аналіз має на увазі:

- точність;
- об'єктивність;
- не спотвореність фактів;
- всебічність;
- реальність.

Аналітичний аналіз джерел виконуються у вигляді письмової роботи, обсяг якої не обмежується. Робота повинна мати чітку структуру, формулювання ключової проблеми, короткий огляд літератури. Вона має спиратися на новітні науково-методологічні досягнення зарубіжного й вітчизняного суспільствознавства і містити самостійно сформульовані висновки та узагальнення. При оформленні цього різновиду творчої роботи треба дотримуватися усіх вимог щодо наукових статей (тез). У разі підготовки усного виступу за матеріалами аналітичної роботи, доклад не повинен перебільшувати 7-10 хвилин, має бути чітко структурованим і доступно викладеним.

Результати виконання ІНДЗ можуть бути викладені на семінарському занятті з відповідної теми, або представлені у вигляді тез, які оформлені для публікації згідно з існуючими вимогами. За результатами якісної аналітичної роботи аспіранти мають змогу підготувати виступи на наукових конференціях різного рівня.

РОЗДІЛ 4. КОНТРОЛЬНІ ЗАСОБИ ПЕРЕВІРКИ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРАКТИЧНОЇ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Питання до самоконтролю

1. Назвіть основні поняття методології політичної науки.
2. Опишіть функції методології науки.
3. Назвіть форми наукового пізнання.
4. Вкажіть специфічні особливості наукового пізнання.
5. Визначте основні принципи загальнонаукових досліджень і політологічних зокрема.
6. Назвіть та охарактеризуйте методи наукового дослідження.
7. Визначте основні політологічні методи дослідження.
8. Розкрийте сутність валідності методу.
9. Розкрийте специфіку наукової мови в політологічному дослідженні.
10. У чому полягає проблема забезпечення єдності понятійного апарату політичної науки.
11. Чому політика є об'єктом політичного пізнання?
12. Назвіть додержавні форми політичного життя і політичного пізнання.
13. Визначте підстави зародження політичної науки.
14. Визначте особливості політичного пізнання в епоху античності.
15. Визначте чинники, які обумовили генезу соціоцентричних парадигм наукового пізнання в епоху Нового часу.
16. Охарактеризуйте процес еволюції об'єкта політичної науки у першій половині ХХ ст.
17. Назвіть основні етапи організації наукових досліджень.
18. Опишіть послідовність роботи з вибору теми дослідження.
19. Розкрийте значення та сутність методології наукових досліджень.
20. Назвіть завдання і функції методології наукових досліджень.
21. Вкажіть особливості вибору методів дослідження.
22. Розкрийте особливості обґрунтування гіпотези дослідження.
23. Опишіть послідовність та схему складання календарного плану наукових робіт.
24. Розкрийте сутність наукової інформації.
25. Назвіть функції і види наукової інформації.
26. Визначте поняття про первинну та вторинну інформацію.
27. Опишіть джерела наукової інформації та їх класифікацію.
28. Розкрийте особливості опрацювання джерел наукової інформації.
29. Назвіть види порушень академічної доброчесності.
30. Назвіть основні нормативно-правові акти України, які регулюють питання академічної доброчесності.
31. Опишіть процедуру виявлення академічного плагіату.

32. Вкажіть методи боротьби з академічним плагіатом.
33. Що означає слово «дисертація»?
34. Назвіть основні вимоги до структури та змісту дисертації.
35. Визначте загальні вимоги до оформлення дисертації.
36. Визначте процедуру контролю за науковим рівнем дисертацій.
37. Визначте порядок здійснення експертизи дисертаційного дослідження доктора філософії.
38. Вкажіть особливості специфіки проєктної діяльності.
39. Визначте процеси управління науковими проєктами.
40. Опишіть види наукових проєктів.
41. Назвіть функції управління науковими проєктами.
42. Надайте класифікацію проєктів.
43. Вкажіть сторони, які є учасниками проєкту.
44. Опишіть систему управління науковими проєктами.
45. Вкажіть основні елементи системи управління проєктами.
46. Назвіть базові засади створення організаційної структури проєкту.
47. Опишіть основні форми проєктних структур.
48. Розкрийте сутність концепції управління якістю проєктів.
49. Розкрийте методи планування якості в проєктах.
50. Розкрийте особливості тайм-менеджменту наукових проєктів.
51. Опишіть розподіл часу завершення проєкту.
52. Охарактеризуйте стратегії реагування на ризики проєкту.
53. Розкрийте мету, завдання та призначення моніторингу і контролю ризиків проєкту.
54. Дайте класифікацію методів виявлення ризиків в управлінні проєктами.
55. Здійсніть класифікація методів запобігання ризиків в управлінні проєктами.
56. Охарактеризуйте особливості вимірювання ризиків проєкту.
57. Опишіть загальні принципи планування витрат по проєкту.
58. Вкажіть способи зниження та протидії ризикам проєкту.

Питання для підготовки до заліку

1. Пізнання як вид і умова людської діяльності. Склад і структура процесу пізнання.
2. Форми наукового пізнання. Взаємозв'язок політологічного пізнання і практики.
3. Методологія наукового пізнання: поняття, класифікаційні рівні і основні принципи.
4. Поняття методу. Основні вимоги до наукових методів. Типологія методів наукового пізнання.
5. Методи теоретичного дослідження.

6. Емпіричні методи наукового дослідження: спостереження, опис, вимірювання, експеримент. Співвідношення теоретичних та емпіричних методів у науковому дослідженні.
7. Методологічні підходи в науковому дослідженні (системний підхід, синергетичний підхід тощо).
8. Основні жанри наукового стилю. Мовні особливості наукового стилю.
9. Мова науки в політологічному знанні. Генеза мови політичного пізнання.
10. Понятійно-категоріальний апарат науки, його спеціалізація і систематизація.
11. Проблема розмежування понятійного апарату політології та політичної лексики.
12. Проблема універсальної наукової мови і розвиток міждисциплінарних зв'язків політології.
13. Історичний розвиток та соціально-географічна диференціація політичного життя.
14. Космоцентричні основи політичного пізнання в традиційних суспільствах.
15. Особливості об'єкта політичного пізнання в епоху середньовіччя.
16. Суб'єкти та предмет політичних досліджень в середньовічній Європі.
17. Методи і результати політичного пізнання в середньовічних суспільствах.
18. Генеза соціоцентричних парадигм наукового пізнання в епоху Нового часу.
19. Інституціональний період розвитку політології. Професіоналізація політичного пізнання.
20. Еволюція об'єкта політичної науки у першій половині ХХ ст.
21. Методологічні, теоретичні та емпіричні особливості політичної науки біхевіорального періоду.
22. Вибір напрямку наукового політологічного дослідження та послідовність його проведення.
23. Науковий апарат дисертаційного дослідження в галузі політології.
24. Методологічний апарат і методологічна основа наукового дослідження. Принципи методології пізнання.
25. Логіка наукового дослідження та його етапи. Основні форми наукового пізнання.
26. Апробація дослідження. Упровадження у практику та оцінювання теоретичної й практичної значущості результатів дослідження.
27. Наукова інформація. Пошук інформації у процесі проведення наукового дослідження.
28. Джерела інформації та їх використання у науково-дослідницькій роботі.
29. Правові аспекти академічної доброчесності в Україні. Політика доброчесності в Університеті Ушинського.
30. Основні види порушень академічної доброчесності. Академічна відповідальність за порушення академічної доброчесності та її основні види.
31. Поняття, ознаки та різновиди плагіату. Відповідальність за плагіат.
32. Технологія роботи з науковим текстом.

- 33.Правила оформлення цитування та науково-теоретичних запозичень.
- 34.Основні види наукових праць і вимоги до них.
- 35.Наукова монографія як вид науково-дослідної публікації.
- 36.Вимоги до написання наукових статей. Опублікування наукової статті.
- 37.Наукові доповіді й тези наукових доповідей і повідомлень: основні вимоги.
- 38.Вимоги до структури, змісту та оформлення дисертації.
- 39.Нові вимоги до оприлюднення результатів наукової діяльності здобувачів наукових ступенів. Форми презентації наукового дослідження.
- 40.Основні етапи процесу захисту дисертації.
- 41.Вимоги нормативних документів до порядку позбавлення наукових ступенів. Подання апеляцій.
- 42.Система управління науковими проєктами та характеристика її основних елементів.
- 43.Фази життєвого циклу наукового проєкту.
- 44.Методологія та технології управління проєктами.
- 45.Структуризація в системі управління науковими проєктами: сутність, задачі, особливості, напрями реалізації.
- 46.Планування управління якістю проєкту. Забезпечення та контроль якості проєкту.
- 47.Механізми управління часом. Планування часу проєктної діяльності.
- 48.Причини виникнення та чинники впливу на динаміку ризиків.
- 49.Основні процедури аналізу ризиків. Способи зниження та протидії ризикам проєктів.

РОЗДІЛ 5. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ

Критерії оцінювання за різними видами роботи

Вид роботи	бали	Критерії
Практичні завдання	0 балів	Здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти не володіє навчальним матеріалом, не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань або здобувач відмовляється від відповіді чи відсутній.
	1 бал	Здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти виявляє суттєві прогалини в знаннях основного програмового матеріалу, фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому принципові помилки.
	2 бали	Здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти відтворює незначну частину навчального матеріалу, має поверхові уявлення про предмет вивчення, аргументовано висловлює думку. Використовує необхідні інформаційно-методичні матеріали, виконує практичні завдання за умови сторонньої допомоги.
	3 бали	Здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти активно працює на практичному занятті. Відповіді на запитання майже повні, обґрунтовані, логічно побудовані, з прикладами практичного використання але здобувач припускає 1-2 помилки у визначеннях, які сам же виправляє; мають місце деякі недоліки у послідовності, логічності чи аргументованості відповіді, у той же час здобувач демонструє вміння аналізувати, порівнювати, узагальнювати, систематизувати, проте подекуди може припускатися незначні помилки та недостатні знання літературних джерел.
	4 бали	Знання здобувача третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти є достатньо повними, він самостійно застосовує відповідний навчальний матеріал, виконуючи практичні завдання; аналізує, робить висновки. Відповідь повна, логічна,

		обґрунтована, але припускається неточностей. Здобувач самостійно використовує необхідні завдання. Виконані завдання у цілому відповідають вимогам, хоча мають незначні огріхи.
	5 балів	Здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти володіє міцними знаннями, оперує ними при виконанні практичних завдань. Самостійно використовує необхідні інформаційно-методичні матеріали, виконуючи практичні завдання. Не припускається помилок при їхньому виконанні. Здобувач виступає експертом практичних завдань, що виконали однокласники.
Самостійна робота	0 балів	Здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти виконує менше 50% видів самостійної роботи. Виконання завдань характеризується помилками суттєвого характеру.
	1 бал	Здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти розпізнає деякі об'єкти вивчення та визначає їх на побутовому рівні, може описувати деякі об'єкти вивчення; має фрагментарні уявлення з предмета вивчення; виконує елементарні прийоми практичних завдань.
	2 бали	Здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти знає окремі факти, що стосуються навчального матеріалу; виявляє здатність елементарно висловлювати думку; самостійно та за допомогою викладача може виконувати частину практичних завдань; знає послідовність виконання завдання; практичні завдання містять багато суттєвих відхилень від установлених від установлених вимог, при їх виконанні потребує систематичної допомоги викладача.
	3 бали	Здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти самостійно відтворює фактичний і теоретичний матеріал та наводить приклади; володіє навчальним матеріалом і використовує набуті знання, уміння у стандартних ситуаціях; самостійно виконує практичні завдання відповідно до методичних рекомендацій; виклад матеріалу не структурований; практичні завдання мають окремі помилки; користується необхідними навчально-

		методичними матеріалами.
	4 бали	Здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти виконує всі види практичних завдань і самостійної роботи; вміє застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних завдань у стандартних ситуаціях; самостійно виконує практичні завдання відповідно до методичних рекомендацій; виконання завдань характеризується повнотою з декількома помилками не суттєвого характеру.
	5 балів	Здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти володіє глибокими знаннями, демонструє відповідні компетентності, використовує їх у нестандартних ситуаціях, самостійно працює з інформацією у відповідності до поставлених завдань; систематизує та узагальнює навчальний матеріал; самостійно користується додатковими джерелами інформації; без похибок виконує та аналізує практичні завдання.
Індивідуальне науково-дослідне завдання (<i>тези / аналітичний аналіз джерел</i>)	<i>тези</i>	
	0 балів	Тези не зараховуються, вони є плагіатом або передруком з мережі Інтернет.
	1 бал	Представлений текст не є по формі тезами (підміняється рефератом, доповіддю).
	2-4 бали	Тези не відповідають необхідному обсягу, змістовні зв'язки тексту тез з цитованими науковими текстами відсутні, внутрішня логіка есе порушена (текст є апікацією з власної думки і «цитат» з наукових текстів). Представлено власну позицію за визначеною проблематикою на побутовому рівні без аргументації.
	5-8 балів	Тези відповідають необхідному обсягу, власна позиція здобувача формально підкріплена посиланнями на наукову літературу за відсутності змістовних зав'язків з цитованими науковими текстами. Проблема розкрита при формальному використанні фахових термінів. Власна думка не достатньо аргументована практичними фактами.
	9-12 балів	Тези відповідають необхідному обсягу, власна позиція викладена. Проблема розкрита з

	використанням основних термінів і понять у контексті відповіді (теоретичні зв'язки й обґрунтування не присутні або явно не простежуються). Наведено аргументацію своєї думки з опорою на факти. Проте наукове обґрунтування виконано схематично, позиція здобувача і наукові тексти формально узгоджені, при цьому внутрішня логіка тексту розмита.
13-16 балів	Тези відповідає необхідному обсягу, власна позиція викладена аргументовано. Проблема розкрита на теоретичному рівні, з обґрунтуваннями, з достатнім використанням фахових термінів і понять у контексті відповіді. Власна думка аргументована практичними фактами.
17-20 балів	Тези відповідають необхідному обсягу, власна позиція викладена грамотно і самостійно. Проблема розкрита на теоретичному рівні, у зв'язках і з обґрунтуваннями, з точним і повним використанням фахових термінів і понять у контексті відповіді. Робота логічна, послідовна, композиційно чітка. Дано аргументацію своєї думки з опорою на практичні факти.
<i>аналітичний аналіз джерел</i>	
0 балів	Аналітичний аналіз джерел не виконано або виконано не самостійно, скачано з мережі Інтернет.
1-2 бал	Аналітичний аналіз документів за темою зроблений самостійно, містить щонайменше три джерела. Аналіз відбувається за певною методикою, вибір якої недостатньо обґрунтований, критерії аналізу не зовсім зрозумілі і застосовуються автором з певними неточностями. Обрані методи підпорядковані тематиці дослідження та сприяють розкриттю поставленого питання. Матеріал оформлений із покликаннями на джерела, містить великі цитати з першоджерел, які мають певні огріхи в оформленні. Робота слабо структурована, містить таблиці, показники, які оформлені не за правилами тощо. Висновки загальні, не підкріплені доказовою базою і не відображають авторської позиції з тематики, що досліджується.
3-4	Аналітичний аналіз документів за темою зроблений

	бали	самостійно, містить щонайменше три джерела. Здійснення аналітичного аналізу відбувається за правильно обраною методикою, містить чіткі критерії і застосовуються автором із чітким зазначенням їх актуальності. Обрані методи підпорядковані тематиці дослідження та сприяють розкриттю поставленого питання. Матеріал оформлений із покликаннями на джерела та містить цитати з першоджерел, які мають певні огріхи в оформленні. Робота добре структурована, містить таблиці, показники тощо. Висновки ґрунтовні та підкріплені доказовою базою.
	5-6 бали	Аналітичний аналіз документів за темою зроблений самостійно, містить щонайменше п'ять джерел. Здійснення аналітичного аналізу відбувається за правильно обраною методикою, містить чіткі критерії, які раніше авторами розглядалися і застосовувалися, однак мають потенціал і застосовуються автором із чітким зазначенням їх актуальності. Обрані методи підпорядковані тематиці дослідження та сприяють розкриттю поставленого питання. Матеріал оформлений із покликаннями на джерела та містить цитатами з першоджерел, добре структурований, містить таблиці, показники тощо. Висновки самостійні, ґрунтовні та підкріплені доказовою базою. Надані рекомендації та прогнозні показники подальшого розвитку явища (процесу) який досліджувався недостатньо обґрунтовані.
	7-8 бали	Аналітичний аналіз документів за темою зроблений самостійно, містить щонайменше п'ять джерел. Здійснення аналітичного аналізу відбувається за правильно обраною методикою, містить чіткі критерії, які раніше авторами не розглядалися та не застосовувалися, підпорядковані тематиці дослідження та сприяють розкриттю поставленого питання. Матеріал оформлений із чіткими покликаннями на джерела та не обтяжений довгими цитатами, добре структурований, містить власно розроблені таблиці, показники тощо. Висновки самостійні, ґрунтовні та підкріплені доказовою

		базою. Надані рекомендації та власні прогнозні показники подальшого розвитку явища (процесу) який досліджувався мають певний сумнів, або недостатньо обґрунтовані.
9-10 балів		Аналітичний аналіз документів за темою зроблений самостійно, містить щонайменше п'ять джерел, з яких хоча б одно – практичне (статистичне). Здійснення аналітичного аналізу відбувається за правильно обраною методикою, містить чіткі критерії, які раніше авторами не розглядалися та не застосовувалися, підпорядковані тематиці дослідження та сприяють розкриттю поставленого питання. Матеріал оформлений із чіткими покликаннями на джерела та не обтяжений довгими цитатами, добре структурований, містить власно розроблені таблиці, показники тощо. Висновки самостійні, ґрунтовні та підкріплені доказовою базою. Надані рекомендації та власні прогнозні показники подальшого розвитку явища (процесу) який досліджувався.
11-12 балів		Аналітичний аналіз документів за темою зроблений самостійно, містить щонайменше шість джерел, з яких хоча б одно – практичне (статистичне). Здійснення аналітичного аналізу відбувається за правильно обраною методикою, містить чіткі критерії, які раніше авторами не розглядалися та не застосовувалися, підпорядковані тематиці дослідження та сприяють розкриттю поставленого питання. Матеріал оформлений із чіткими покликаннями на джерела та не обтяжений довгими цитатами, добре структурований, містить власно розроблені таблиці, показники тощо. Висновки самостійні, ґрунтовні та підкріплені доказовою базою. Надані рекомендації та власні прогнозні показники подальшого розвитку явища (процесу) який досліджувався.
13-14 балів		Аналітичний аналіз документів за темою зроблений самостійно, містить щонайменше сім джерел, з яких хоча б одно – практичне (статистичне). Здійснення аналітичного аналізу відбувається за правильно обраною методикою, містить чіткі критерії, які

	раніше авторами не розглядалися та не застосовувалися, підпорядковані тематиці дослідження та сприяють розкриттю поставленого питання. Матеріал оформлений із чіткими покликаннями на джерела та не обтяжений довгими цитатами, добре структурований, містить власно розроблені таблиці, показники тощо. Висновки самостійні, ґрунтовні та підкріплені доказовою базою. Надані рекомендації та власні прогнозні показники подальшого розвитку явища (процесу) який досліджувався.
15-16 балів	Аналітичний аналіз документів за темою зроблений самостійно, містить щонайменше вісім джерел, з яких хоча б одно – практичне (статистичне). Здійснення аналітичного аналізу відбувається за правильно обраною методикою, містить чіткі критерії, які раніше авторами не розглядалися та не застосовувалися, підпорядковані тематиці дослідження та сприяють розкриттю поставленого питання. Матеріал оформлений із чіткими покликаннями на джерела та не обтяжений довгими цитатами, добре структурований, містить власно розроблені таблиці, показники тощо. Висновки самостійні, ґрунтовні та підкріплені доказовою базою. Надані рекомендації та власні прогнозні показники подальшого розвитку явища (процесу) який досліджувався.
17-18 балів	Аналітичний аналіз документів за темою зроблений самостійно, містить щонайменше 10 джерел, з яких хоча б два – практичні (статистичні). Здійснення аналітичного аналізу відбувається за правильно обраною методикою, містить чіткі критерії, які раніше авторами не розглядалися та не застосовувалися, підпорядковані тематиці дослідження та сприяють розкриттю поставленого питання. Матеріал оформлений із чіткими покликаннями на джерела та не обтяжений довгими цитатами, добре структурований, містить власно розроблені таблиці, показники тощо. Висновки самостійні, ґрунтовні та підкріплені доказовою базою. Надані рекомендації та власні прогнозні

		показники подальшого розвитку явища (процесу) який досліджувався.
	19-20 балів	Аналітичний аналіз документів за темою зроблений самостійно, містить 10-15 джерел, з яких хоча б два – практичні (статистичне). Здійснення аналітичного аналізу відбувається за правильно обраною методикою, містить чіткі критерії, які раніше авторами не розглядалися та не застосовувалися, підпорядковані тематиці дослідження та сприяють розкриттю поставленого питання. Матеріал оформлений із чіткими покликаннями на джерела та не обтяжений довгими цитатами, добре структурований, містить власно розроблені таблиці, показники тощо. Висновки самостійні, ґрунтовні та підкріплені доказовою базою. Надані рекомендації та власні прогностичні показники подальшого розвитку явища (процесу) який досліджувався.
Письмова робота	0	Здобувач менше ніж на 30% завдань надав правильну відповідь – не достатній рівень знань.
	1-2	Здобувач не менше ніж на 30% завдань надав правильну відповідь – початковий рівень знань.
	3-4	Здобувач не менше ніж на 50% завдань надав правильну відповідь – початковий рівень знань.
	5-6	Здобувач на 51% – 70% завдань надав правильну відповідь – середній рівень знань.
	7-8	Здобувач на 71% – 90% завдань надав правильну відповідь – достатній рівень знань.
	9-10	Здобувач на 91% – 100% завдань надав правильну відповідь – високий рівень знань.

Критерії оцінювання підсумкового контролю (залік)

Для навчальної дисципліни «Методологія наукових досліджень в галузі політології» навчальним планом передбачено підсумковий контроль у формі заліку. Кількість балів, необхідних для заліку, здобувачі третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти отримує під час участі у практичних заняттях, виконання всіх видів самостійної роботи.

Критерії оцінювання за всіма видами контролю

Сума балів	Критерії оцінки
Відмінно (90-100 А)	Здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти демонструє міцні знання навчального матеріалу в обсязі, що

відповідає програмі навчальної дисципліни, правильно й обґрунтовано приймає необхідні рішення в різних нестандартних ситуаціях; реалізує теоретичні положення навчальної дисципліни виконуючи практичні завдання у сфері методології наукових досліджень в галузі політології. Здобувач демонструє ґрунтовні знання аспектів становлення і розвитку методології як науки, процесів функціонування науки та наукового пізнання; новітніх методологічних напрямків і течій; категоріально-понятійного апарату, прикладних методів, технологій та інструментарію аналізу. На високому рівні визначає характерні особливості наукової мови та генезису мови політичного пізнання; дає характеристики основних методів політологічних досліджень. Усвідомлює специфіку наукового знання та вимоги щодо проведення наукового дослідження; принципи дослідження в науці загалом та політології зокрема; загальні вимоги до оформлення наукових досліджень. Усі відповіді повні, логічні обґрунтовані. На високому рівні володіє методологічними та методичними основами наукового дослідження; універсальними навичками дослідника, зокрема методикою розробки, організації та управління науковими проектами; вміє використовувати набуті знання і навички у науково-дослідницькій роботі; застосовувати знання основних форм і законів абстрактно-логічного мислення, основ методології наукового пізнання, норми критичного підходу, форми і методи аналізу й синтезу у своїй професійній галузі; реалізовувати принципи наукової доброчесності в сучасному науковому середовищі. Виявляє вміння аргументувати власне наукове знання; грамотно застосовувати понятійний апарат, термінологію, професійну лексику, теорії і методи до аналізу об'єкта наукового дослідження в галузі політології; добирати інформаційні джерела наукових досліджень; самостійно організовувати процес виявлення, формалізації, постановки та розв'язання комплексних проблем, вирішувати практичні завдання, пов'язані з організацією наукових досліджень; представляти результати наукових досліджень у професійному середовищі через сучасні форми наукової комунікації (академічні наукові публікації, семінари, конференції), в засобах масової інформації та в публічній сфері у національному та міжнародному контексті. При виконанні практичних завдань проявляє вміння самостійно вирішувати поставлені завдання, активно включається в обговорення, відстоює власну точку зору

	<p>в питаннях та рішеннях, що розглядаються. Оцінка нижче 100 балів обґрунтовується недостатнім розкриттям теоретичних питань навчальної дисципліни, або тим, що здобувач проявляє невпевненість в тлумаченні теоретичних положень чи складних практичних завдань.</p>
<p>Добре (82-89 В)</p>	<p>Здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти демонструє знання, володіння матеріалом в обсязі, що відповідає програмі навчальної дисципліни, робить на їхній основі аналіз можливих ситуацій та вміє застосовувати теоретичні положення при вирішенні практичних задач у сфері методології наукових досліджень в галузі політології, але припускається несуттєвих помилок. Має достатні знання понятійно-категоріального апарату науки; прикладних методів, технологій та інструментарію аналізу. Обізнаний про аспекти становлення і розвитку методології як науки, процеси функціонування науки та наукового пізнання; новітні методологічні напрямки і течії. На достатньому рівні визначає характерні особливості наукової мови та генезису мови політичного пізнання; специфіку наукового знання та вимоги щодо проведення наукового дослідження; принципи дослідження в науці загалом та політології зокрема; загальні вимоги до оформлення наукових досліджень, натомість при наданні характеристики основних методів політологічних досліджень припускається незначних помилок. Усні відповіді повні, логічні, натомість не завжди обґрунтовані. На достатньому рівні володіє методологічними та методичними основами наукового дослідження; універсальними навичками дослідника, зокрема методикою розробки, організації та управління науковими проектами; проте подекуди не може раціонально використовувати набуті знання і навички у науково-дослідницькій роботі. Достатньо усвідомлено застосовує знання основних форм і законів абстрактно-логічного мислення, основ методології наукового пізнання, норми критичного підходу, форми і методи аналізу й синтезу у своїй професійній галузі; намагається реалізовувати принципи наукової доброчесності в сучасному науковому середовищі. У цілому вміє аргументувати власне наукове знання; грамотно застосовувати понятійний апарат, термінологію, професійну лексику, теорії і методи до аналізу об'єкта наукового дослідження в галузі політології; добирати інформаційні джерела наукових досліджень; самостійно організовувати процес виявлення, формалізації, постановки та розв'язання комплексних проблем, вирішувати</p>

	<p>практичні завдання, пов'язані з організацією наукових досліджень; представляти результати наукових досліджень у професійному середовищі через сучасні форми наукової комунікації (академічні наукові публікації, семінари, конференції), в засобах масової інформації та в публічній сфері у національному та міжнародному контексті, однак потребує незначної допомоги з боку викладача. При виконанні практичних завдань, здобувач самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких є незначною.</p>
<p>Добре (74-81 С)</p>	<p>Здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти на достатньому рівні володіє навчальним матеріалом, знає основні теоретичні положення, що відповідають програмі навчальної дисципліни, аналізує можливі практичні ситуації та вирішує їх, але припускається помилок які усуває за підтримки з боку викладача або однокурсників. Має знання понятійно-категоріального апарату науки; прикладних методів, технологій та інструментарію аналізу. У визначенні аспектів становлення і розвитку методології як науки, процесів функціонування науки та наукового пізнання припускається певних помилок. Визначення новітніх методологічних напрямків і течій; характерних особливостей наукової мови та генезису мови політичного пізнання; специфіки наукового знання та вимог щодо проведення наукового дослідження; принципів дослідження в науці загалом та політології зокрема; загальних вимог до оформлення наукових досліджень, надання характеристики основних методів політологічних досліджень викликає певні труднощі. Усні відповіді цілком логічні, натомість не завжди повні й обґрунтовані. На середньому рівні володіє методологічними та методичними основами наукового дослідження; універсальними навичками дослідника, зокрема методикою розробки, організації та управління науковими проектами. Не завжди може застосовувати знання основних форм і законів абстрактно-логічного мислення, основ методології наукового пізнання, норми критичного підходу, форми і методи аналізу й синтезу у своїй професійній галузі. Не завжди вміє реалізовувати принципи наукової доброчесності в сучасному науковому середовищі. Здатний аргументувати власне наукове знання; грамотно застосовувати понятійний апарат, термінологію, професійну лексику, теорії і методи до аналізу об'єкта наукового дослідження в галузі політології; добирати інформаційні джерела наукових досліджень;</p>

	<p>самостійно організовувати процес виявлення, формалізації, постановки та розв'язання комплексних проблем, вирішувати практичні завдання, пов'язані з організацією наукових досліджень; однак не завжди послідовно та логічно використовує набуті знання і навички у науково-дослідницькій роботі. Здатний представляти результати наукових досліджень у професійному середовищі через сучасні форми наукової комунікації (академічні наукові публікації, семінари, конференції), однак їх представлення в засобах масової інформації та в публічній сфері у національному та міжнародному контексті, викликає певні труднощі. Пояснює основні положення, дає правильні відповіді щодо принципів роботи у сфері методології наукових досліджень. Помилки у відповідях не є системними, впевнено працює за алгоритмом.</p>
<p>Задовільно (64-73 D)</p>	<p>Здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти розуміє основні положення навчальної дисципліни, котрі є визначальними і орієнтується у напрямі вирішення практичних завдань, однак має недостатні знання понятійно-категоріального апарату науки; прикладних методів, технологій та інструментарію аналізу. На задовільному рівні знає аспекти становлення і розвитку методології як науки, процеси функціонування науки та наукового пізнання. Визначення новітніх методологічних напрямків і течій; характерних особливостей наукової мови та генезису мови політичного пізнання; специфіки наукового знання та вимог щодо проведення наукового дослідження; принципів дослідження в науці загалом та політології зокрема; загальних вимог до оформлення наукових досліджень, викликає труднощі. У надання характеристики основних методів політологічних досліджень припускається значних помилок. Усні відповіді не повні, здобувач ускладнюється в їх обґрунтуванні. На задовільному рівні володіє методологічними та методичними основами наукового дослідження; універсальними навичками дослідника, зокрема методикою розробки, організації та управління науковими проектами. Не завжди виявляє вміння застосувати знання основних форм і законів абстрактно-логічного мислення, основ методології наукового пізнання, норми критичного підходу, форми і методи аналізу й синтезу у своїй професійній галузі. Не завжди вміє реалізовувати принципи наукової доброчесності в сучасному науковому середовищі. Не завжди вміє аргументувати власне наукове</p>

	<p>знання; грамотно застосовувати понятійний апарат, термінологію, професійну лексику, теорії і методи до аналізу об'єкта наукового дослідження в галузі політології; добирати інформаційні джерела наукових досліджень; самостійно організувати процес виявлення, формалізації, постановки та розв'язання комплексних проблем, вирішувати практичні завдання, пов'язані з організацією наукових досліджень. Не завжди виявляє вміння використовувати набуті знання і навички у науково-дослідницькій роботі. Загалом здатний представляти результати наукових досліджень у професійному середовищі через сучасні форми наукової комунікації (академічні наукові публікації, семінари, конференції), однак їх представлення в засобах масової інформації та в публічній сфері у національному та міжнародному контексті, викликає значні труднощі. Здобувач розуміє практичні завдання, має пропозиції щодо напрямку їх вирішення. Самостійно вирішує завдання за зразком, допускає значну кількість неточностей, помилок, котрі усуває під керівництвом викладача, підтримки з боку однокурсників.</p>
<p>Задовільно (60-63 E)</p>	<p>Здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти поверхнево опанував навчальний зміст, передбачений програмою навчальної дисципліни, володіє основними положеннями на мінімально допустимому рівні. Знання щодо основних положень методології наукових досліджень несистемні, фрагментарні. На репродуктивному рівні має знання понятійно-категоріального апарату науки; прикладних методів, технологій та інструментарію аналізу. На низькому рівні знає аспекти становлення і розвитку методології як науки, процеси функціонування науки та наукового пізнання. Визначення новітніх методологічних напрямків і течій; характерних особливостей наукової мови та генезису мови політичного пізнання; специфіки наукового знання та вимог щодо проведення наукового дослідження; принципів дослідження в науці загалом та політології зокрема; загальних вимог до оформлення наукових досліджень, викликає значні труднощі. У наданні характеристики основних методів політологічних досліджень припускається суттєвих помилок. Усні відповіді не повні й не обґрунтовані. На низькому рівні володіє методологічними та методичними основами наукового дослідження; універсальними навичками дослідника, зокрема методикою розробки, організації та управління науковими проектами. Не завжди доцільно може застосувати знання</p>

	<p>основних форм і законів абстрактно-логічного мислення, основ методології наукового пізнання, норми критичного підходу, форми і методи аналізу й синтезу у своїй професійній галузі. Не завжди вміє реалізовувати принципи наукової доброчесності в сучасному науковому середовищі; аргументувати власне наукове знання; грамотно застосовувати понятійний апарат, термінологію, професійну лексику, теорії і методи до аналізу об'єкта наукового дослідження в галузі політології; добирати інформаційні джерела наукових досліджень; самостійно організовувати процес виявлення, формалізації, постановки та розв'язання комплексних проблем, вирішувати практичні завдання, пов'язані з організацією наукових досліджень. На низькому рівні володіє вміннями використовувати набуті знання і навички у науково-дослідницькій роботі. Виявляє часткові вміння представляти результати наукових досліджень у професійному середовищі через сучасні форми наукової комунікації (академічні наукові публікації, семінари, конференції), однак їх представлення в засобах масової інформації та в публічній сфері у національному та міжнародному контексті, викликає значні труднощі. Виконання практичних завдань, формалізоване: є відповідність алгоритму, виконує практичні завдання за підтримки з боку викладача зі значними труднощами; відсутнє глибоке розуміння матеріалу.</p>
<p>Незадовільно (35-59 FX)</p>	<p>Здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти має фрагментарні знання, опанувавши менше половини обсягу навчального змісту, передбаченого програмою навчальної дисципліни. Відсутнє цілісне усвідомлення навчального матеріалу. Має фрагментарні знання понятійно-категоріального апарату науки; прикладних методів, технологій та інструментарію аналізу. Не виявляє розуміння аспектів становлення і розвитку методології як науки, процесів функціонування науки та наукового пізнання. Не володіє знаннями щодо новітніх методологічних напрямків і течій; характерних особливостей наукової мови та генезису мови політичного пізнання; специфіки наукового знання та вимог щодо проведення наукового дослідження; принципів дослідження в науці загалом та політології зокрема; загальних вимог до оформлення наукових досліджень. У наданні характеристики основних методів політологічних досліджень припускається грубих помилок. Усні відповіді часткові, не обґрунтовані. Не володіє методологічними та методичними</p>

	<p>основами наукового дослідження; універсальними навичками дослідника, зокрема методикою розробки, організації та управління науковими проектами. Не виявляє здатності застосувати знання основних форм і законів абстрактно-логічного мислення, основ методології наукового пізнання, норми критичного підходу, форми і методи аналізу й синтезу у своїй професійній галузі. Не вміє реалізовувати принципи наукової доброчесності в сучасному науковому середовищі; аргументувати власне наукове знання; грамотно застосовувати понятійний апарат, термінологію, професійну лексику, теорії і методи до аналізу об'єкта наукового дослідження в галузі політології; добирати інформаційні джерела наукових досліджень; самостійно організовувати процес виявлення, формалізації, постановки та розв'язання комплексних проблем, вирішувати практичні завдання, пов'язані з організацією наукових досліджень. Епізодично виявляє вміння використовувати набуті знання і навички у науково-дослідницькій роботі. Не вміє представляти результати наукових досліджень у професійному середовищі через сучасні форми наукової комунікації (академічні наукові публікації, семінари, конференції), в засобах масової інформації та в публічній сфері у національному та міжнародному контексті. Здобувач працює пасивно, практичні завдання виконує переважно з помилками, виправляє помилки лише при виконанні нескладних практичних завдань. Здобувач допускається до повторного складання заліку.</p>
<p>Незадовільно (0-34 F)</p>	<p>Здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти не виконує вимоги програми навчальної дисципліни: не сформовані знання, уміння та навички. Здобувач повністю не володіє навчальним матеріалом з курсу методології наукових досліджень в галузі політології, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань. Виконує лише елементи завдання, потребує постійної допомоги викладача. Не усвідомлює мету навчальної діяльності. У результаті освоєння навчальної дисципліни здобувач демонструє незадовільний рівень сформованості компетентностей, зокрема відсутність здатності до застосування знання основних форм і законів абстрактно-логічного мислення, основ методології наукового пізнання, норми критичного підходу, форми і методи аналізу й синтезу у своїй професійній галузі; понятійного апарату, термінології, професійної лексики, теорій і методів до аналізу об'єкта наукового дослідження в галузі політології; виявлення,</p>

	<p>формалізації, постановки та розв’язання комплексних проблем; не здатен володіти універсальними навичками дослідника, зокрема методикою розробки, організації та управління науковими проектами; представляти результати наукових досліджень у професійному середовищі через сучасні форми наукової комунікації (академічні наукові публікації, семінари, конференції), в засобах масової інформації та в публічній сфері у національному та міжнародному контексті, що не забезпечує його підготовку до самостійного вирішення задач, які окреслює мета дисципліни. Здобувач не допускається до заліку та проходить повторне вивчення дисципліни.</p>
--	--

Розподіл балів, які отримують аспіранти за результатами поточного і підсумкового контролю (залік)

Поточний контроль (практичні заняття, самостійна робота, письмова робота)			ІНДЗ	Сума
Теми	Бали	Разом	0–20	0–100
Тема 1	0–10	0–80		
Тема 2	0–10			
Тема 3	0–10			
Тема 4	0–10			
Тема 5	0–10			
Тема 6	0–10			
Тема 7	0–10			
Письмова робота	0–10			

Шкала оцінювання за всіма видами контролю:

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄСТ S	Оцінка за національною шкалою
90–100	A	зараховано
82–89	B	зараховано
74–81	C	
64–73	D	зараховано
60–63	E	
35–59	FX	не зараховано з можливістю повторного складання
0–34	F	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Нормативно-правові акти:

1. ДСТУ 7152:2010. Видання. Оформлення публікацій у журналах і збірниках. Вид. офіц. Київ, 2010. 16 с. URL: https://www.ctp.uad.lviv.ua/uploads/6_dstu_7152-2010.pdf
2. ДСТУ 8302:2015. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання. Вид. офіц. Київ, 2016. 16 с. URL: <http://pdf.lib.vntu.edu.ua/books/2018/%D0%94%D0%A1%D0%A2%D0%A3%208302%20%D0%BF%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D0%B8%D0%B9.pdf>
3. ДСТУ 8302:2015. Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання. Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2016. 18 с. (Національний стандарт України). URL: http://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page.html?id_doc=90612
4. Етичний кодекс ученого України : Кодекс від 15.04.2009 р. № 2. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0002550-09#Text>
5. Затвердження навчальних планів та освітніх програм спеціальностей аспірантури
6. Інструкція щодо процедури технічної перевірки на наявність тестових запозичень (академічного плагіату). Одеса : Університет Ушинського, 2020. 8 с. URL: <https://pdpu.edu.ua/doc/universitet/yakist/instrukt.pdf>
7. Кодекс честі учасників освітнього процесу Університету Ушинського https://pdpu.edu.ua/doc/norm_doc/ZND001.pdf
8. Методичні рекомендації для закладів вищої освіти з підтримки принципів академічної доброчесності. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/2018/10/25/recomendatsii.pdf>
9. Положення про академічну доброчесність Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського». URL: https://pdpu.edu.ua/doc/norm_doc/P101.pdf
10. Положення про академічну доброчесність учасників освітнього процесу Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» : затв. рішенням ученої ради університету від 26. 04. 2018 р. URL: https://pdpu.edu.ua/doc/norm_doc/P101.pdf.
11. Положення про комісію з питань доброчесності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського». URL: https://pdpu.edu.ua/doc/norm_doc/P100.pdf
12. Положення про порядок виявлення та встановлення фактів недоброчесності у Державному закладі «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського». URL: https://pdpu.edu.ua/doc/norm_doc/P102.pdf

13. Положення про порядок реалізації права на академічну мобільність учасників освітнього процесу Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського». URL: https://pdpu.edu.ua/doc/norm_doc/P047.pdf
14. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII (зі змін.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1556-18>.
15. Про затвердження вимог до оформлення дисертації : наказ МОН України від 12.01.2017 р. № 40. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0155-17#Text>
16. Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах) : Постанова КМУ від 23.03.2016 р. № 261. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/261-2016-%D0%BF#Text>
17. Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії : Постанова Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-i120122-44>
18. Про затвердження форм документів атестаційної справи здобувача ступеня доктора філософії : наказ МОН України від 22.04.2019 р. № 533. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0474-19#Text>
19. Про науково-технічну інформацію : Закон України від 25.06.1993 р. № 3322-XII (зі змін.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/3322-12>
20. Про наукову і науково-технічну діяльність : Закон України від 26.11.2015 р. № 848-VIII (зі змін.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19#Text>
21. Про опублікування результатів дисертацій на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук : наказ МОН України від 23.09.2019 р. № 1220. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1086-19#Text>
22. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII (зі змін.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
23. Про пріоритетні напрямки розвитку науки і техніки : Закон України від 11.07.2001 р., № 2623-III (зі змін.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2623-14#Text>

Основна література

1. Власенко Л., Ладанюк А., Кишенько В. Методологія наукових досліджень : навч. посіб. Київ : Ліра, 2018. 352 с.
2. Даймонд Дж. Переворот. Зламні моменти в країнах, що переживають кризу. Київ : КМ Букс, 2019. 464 с.
3. Данильян О. Г., Дзьобань О. П. Методологія наукових досліджень : підручник. Харків : Право, 2019. 368 с.
4. Євтушенко М. Ю., Хижняк М. І. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 350 с.

5. Корягін М. В., Чік М. Ю. Основи наукових досліджень : навч. посіб. 2-ге вид., переробл. і допов. Київ : Алерта, 2019. 490 с.
6. Ладанюк А. П., Власенко Л. О., Кишенько В. Д. Методологія наукових досліджень : навч. посіб. Київ : Ліра-К, 2018. 352 с.
7. Луук ван Міделлаар. Нова політика Європи: десять років політичних криз / пер. с англ. О. Панич. Київ : Дух і Літера, 2021. 408 с.
8. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посіб. / І. С. Добронравова, О. В. Руденко, Л. І. Сидоренко та ін. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2018. 607 с.
9. Старостіна А. О., Кравченко В. А., Нагачевська Т. В. 7 сходинок підготовки успішної дисертації : монографія / за заг. ред. А. О. Старостіної. 2-ге вид., перероб. і доп. Київ : «НВП «Інтерсервіс», 2019. 302 с.
10. Сусліков Л. М., Студеняк І. П. Управління науковими проектами : навч. посіб. Ужгород : Видавництво УжНУ «Говерла», 2019. 432 с.

Додаткова література

1. Аджемоглу Д., Робінсон Дж. Вузкий коридор. Держави, суспільства і доля свободи / пер. з англ. Г. Шпака. Київ : Наш формат, 2020. 520 с.
2. Бабайлов В. К. Методологія наукових досліджень : навч. посіб. Харків : Харків. нац. автомоб.-дорож. ун-т : Бровін О. В., 2019. 148 с.
3. Бауман Зигмунт. Глобалізація. Наслідки для людини і суспільства / пер. з англ. І. Андрущенко ; за наук. ред. М. Винницького. Київ : Києво-Могилянська академія, 2018. 109 с.
4. Гедікова Н. П. Демократія і електронна демократія: сутність, стан, перспективи розвитку. *Politicus : Науковий журнал*. 2021. № 3. С. 37–41.
5. Гедікова Н. П. Сучасний етап державотворення в Україні: досягнення та перспективи розвитку. *Politicus : Науковий журнал*. 2018. № 5-6. С. 46–50.
6. Зозуля Є. В., Туренко О. С., Іванов І. В. Історія вчень про державу і право : навч. посіб. Херсон : «Олді-Плюс», 2018. 308 с.
7. Лорд Актон. Нариси з історії свободи, влади та демократії / пер. с англ. П. Таращук, Н. Поліщук, Н. Обвінцева, О. Проценко. Київ : Простір, 2019. 712 с.
8. Медвідь В. Ю., Данько Ю. І., Коблянська І. І. Методологія та організація наукових досліджень (у структурно-логічних схемах і таблицях) : навч. посіб. Суми : СНАУ, 2020. 220 с.
9. Наумкіна С. М. Особливості становлення політико-правової системи під час кризових процесів у суспільстві. *Актуальні проблеми політики* : Зб. наук. праць. 2018. № 61. С. 184–193.
10. Наумкіна С. М. Політична воля та її роль у державотворчому процесі. *Держава і право : Збірник наукових праць. Серія Політичні науки*. Вип. 83 / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. Київ : Вид-во «Юридична думка», 2019. С. 209–212.

11. Наумкіна С. М. Системное противодействие неформальной институционализации политики как требование времени. *Teoria si practica a administrarii publice*. Shisinau, 2019. С. 211–215.
12. Наумкіна С. М., Ростецька С. І. Paradigms of Europe an integration processe sinthe EU, Visegrád Group, and Ukraine. *Baltic Journal of Economic Studies*. Vol. 5 (2019). No 3. June. P. 184–193.
13. Современная политическая наука : Методология : Научное издание / Отв. ред. О. В. Гаман-Голутвина, А. И. Нижитин. 2-е изд., испр. и доп. Москва : Аспект Пресс, 2019. 776 с.
14. Фукіяма Френсіс. Політичний порядок і політичний занепад. Від промислової революції до глобалізації демократії / пер. с англ. Р. Корнута, Т. Цимбал. Київ : Наш Формат, 2019. 608 с.
15. Царьова І. В. Мова і термінологія наукових досліджень у юриспруденції : навч. посіб. Дніпро : Вид. «Інновація», 2019. 114 с.
16. Цюрупа М. В., Ясинська В. С. Основи сучасної політології. Київ : Кондор, 2018. 354 с.
17. Шляхтун П. П. Політологія. Історія та теорія. Київ : Центр учбової літератури. 2019. 472 с.
18. Яковенко О. І. Управління проектами та ризиками : навч. посіб. Ніжин : Видавець ПП Лисенко М. М., 2019. 196 с.
19. Naumkina S. Definition of local self-government in the context of local democracy development in Ukraine. *Development trends of scholarly knowledge in philosophy, sociology and political sciences*. Collective monograph. Lviv–Torun : Liha-Pres, 2019. P. 115–131.

Інформаційні ресурси

1. Законодавство України – Верховна Рада : офіційний сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>.
2. Кабінет Міністрів України : офіційний сайт. URL: www.kmu.gov.ua
3. Бібліотека Університету Ушинського : офіційний сайт. URL: <https://library.pdpu.edu.ua/>
4. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського : офіційний сайт. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
5. Одеська національна наукова бібліотека : офіційний сайт. URL: <http://odnb.odessa.ua/>

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Положення про організацію освітнього процесу для здобувачів вищої освіти за третім (освітньо-науковим) рівнем у Державному закладі «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» : зі змінами від 30.06.2022 р. URL: <https://www.pdpu.edu.ua/pro-aspiranturu>
2. Положення про організацію контролю та оцінювання знань аспірантів Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» від 27.02.2020 р. (нова редакція). URL: <https://www.pdpu.edu.ua/pro-aspiranturu>
3. Положення про академічну доброчесність учасників освітнього процесу в Державному закладі «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» : від 26.04.2018 р. URL: https://pdpu.edu.ua/doc/norm_doc/P101.pdf
4. Положення про порядок виявлення та встановлення фактів недоброчесності у Державному закладі «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» : від 31.10.2019 р. URL: https://pdpu.edu.ua/doc/norm_doc/P102.pdf

Навчально-методичне видання

Гедікова Наталя Пилипівна

**Методичні рекомендації до проведення практичних
занять та організації самостійної і індивідуальної роботи з
навчальної дисципліни «Методологія наукових
досліджень в галузі політології»**

для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої
освіти галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»
спеціальності 052 «Політологія» (ОНП Політологія)